

ธรรมวิภาค

โดย...พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน

บรรดาพระภิกษุสามเณรทั้งหลายและบรรดาญาติโยมพุทธบริษัท สำหรับเวลาต่อไปนี้ก็โปรดสดับพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตร เพื่อเป็นความรู้จงอย่าถือว่าเป็นเครื่องประดับ

ถ้าถือว่าเป็นเครื่องประดับละก็พวกเราไม่พ้นจากอบายภูมิแน่ ความรู้ทั้งพระธรรมก็ดี ทั้งวินัยก็ดี ทั้ง ๒ ประการนี้รู้แล้วจะต้องปฏิบัติให้ได้ ถ้าเราคิดว่าเราไม่มีโอกาสจะปฏิบัติให้ได้ ก็เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่งที่บรรดาพุทธบริษัทชายหญิงเกิดขึ้นมาพบพระพุทธศาสนา แต่ทว่าไม่มีโอกาสที่จะเล็งอบายภูมิ

ฉะนั้นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกข้อที่เราเรียกกันนี้ มันยังไม่ได้หนึ่งร้อยหรือหนึ่งในแสนที่พระพุทธเจ้าตรัส คัดมาแต่เฉพาะกิจน้อย ๆ เท่านั้น ถ้าเท่านั้นทรงไม่ได้ก็เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่ง

สำหรับวันนี้ขอบรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง ภิกษุสามเณรโปรดสดับ "สัปปริสธรรม" มี ๗ อย่าง ท่านกล่าววาทธรรมของสัตบุรุษ เรียกว่า "สัปปริสธรรม" มี ๗ อย่าง

ท่านรู้ไหมสัตบุรุษคือใคร...?

สัตบุรุษขอแปลงกาย ๆ ว่า คนดีคือคนไม่เลว ถ้าอย่างนั้นถามว่าจะมีอะไรดีบ้าง ก็มองกันต่อไป คนที่จะดีที่พระพุทธเจ้าเรียกว่า สัตบุรุษ ก็คือ

๑. ธัมมัญญตา ความเป็นผู้จักสังเกตุ เช่น รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุของความทุกข์ สิ่งนี้เป็นเหตุของความสุข ก็ได้แก่คนที่ศึกษามาดีแล้ว และมีปัญญาใคร่ครวญถาสิ่งใดที่เป็นเหตุของความทุกข์ ท่านทำอย่างนั้น สิ่งใดที่เป็นเหตุของความทุกข์ท่านหลีกเลี่ยง อันนี้จะไม่อธิบายมากมันทวนใจเปล่า ๆ เพราะว่าความรู้ของพวกเรานี้เกิน เกินกว่าที่จะมาสอนกันแบบง่าย ๆ แบบนี้ ถ้าท่านอ่านกันมาแล้วตลอดกาล ไม่รู้อะไรเป็นเหตุของความทุกข์ ไม่รู้ว่าอะไรเป็นเหตุของความทุกข์ ก็จงก้มหน้าก้มตาตั้งจิตอธิษฐานไว้ว่า

ข้าพเจ้าตายคราวนี้ ข้าพเจ้าขออยู่ในอเวจีมหานรก อย่างนั้นนั่นแหละมันเป็นการสมควรแก่ท่าน

๒. อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่าสุขเป็นผลมาจากเหตุอันนี้ ทุกข์เป็นผลมาจากเหตุอันนี้ นี่คนที่มีความปัญญาอย่างนี้ ท่านเรียกว่า...สัตบุรุษ จำให้ตึนะ ก็ไม่มีอะไรมากที่จะต้องอธิบาย นี่เรารู้จักลักษณะของสัตบุรุษ

๓. อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตนว่าเราว่ามีชาติตระกูล ยศศักดิ์ สมบัติบิหาร ความรู้และคุณธรรม อย่างละเท่านี้ ๆ และประพฤติดตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างนั้น เอาอย่างนี้ดีกว่า เราจะเกิดตระกูลแบบไหนก็ตาม ทรงความดีมันไว้ดีกว่า ความดีที่เราจะทรงไว้เป็นกลาง ๆ ไม่ว่าตระกูลไหนละ ตระกูลของท่าน ตระกูลกษัตริย์ ตระกูลคหบดี ตระกูลเศรษฐี ตระกูลอำมาตย์ ข้าราชการบริวารฐานะผู้ใหญ่ ตระกูลอะไรก็ช่าง ก็ทรงความดีมันไว้ คือละความชั่ว ประพฤติความดี มีพรหมวิหาร ๔ เป็นปกติละอคติ ๔ เท่านั้นดีกว่านะ

๔. มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีพโดยในทางที่ชอบ แล้วก็รู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอดีพอควร

คำว่าบริโภคนี้ไม่ได้หมายความว่ากินเฉย ๆ นะ หมายถึงใช้สอยด้วย อย่าให้มันเกินฐานะ คือการแสวงหาเลี้ยงชีพก็อย่าโกงเขา ไอ้คอร์ปชั่น คอร์ปชันอะไรนี่ ไอ้โกงกันกินกัน นี่ชาวบ้านยับเยิน อย่างที่หนังสือพิมพ์เขาลง ถึงแม้หนังสือพิมพ์เขาไม่ลงเราก็พบบ่อย ๆ เวลาที่ผีมันเยอะจริง ๆ จะขุดบ่อจะลอกคลอง จะทำถนนหนทาง ไอ้คนจริง ๆ

มันทำไม่ก็คน ผีช่วยชะเยอะ มันมีชื่อชะด้วยนะ ลงมาช่วยทำ อย่างนี้หากินในทางที่ไม่ชอบ คือเว้นจากการทุจริต คิดมิชอบ ตรงไปตรงมา แล้วก็รู้จักประมาณในการบริโภคทรัพย์ หมายความว่าฐานะของตัว ใช้อยู่ในขอบเขต ความจริงไอ้เงินดาว เงินเดือนหาได้นั้นมันพอกินพอใช้ ถ้าท่านไม่ไปใช้นอกกลุ่มนอกทาง ท่านสัตบุรุษท่านรู้จักประมาณในเรื่องนี้ เรามีฐานะสูงกินมากหน่อย มีฐานะต่ำก็กินอิม ก็กินแค่อิมเท่านั้น มีเสื้อผ้าใช้มันก็พอ

๕. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควร ในอันที่ประกอบกิจนั้น ไอ้เรื่องกาลเวลาเป็นเรื่องสำคัญมากนะ กาลเวลาที่เรจะต้องทำอะไรโดยให้มันเหมาะสมสมควร จะไปหาใครนี่ต้องดูกาลเวลานะ อย่าเอาแต่ใจเรา คนเลวมีมาก

มีอยู่วันหนึ่งเขาบอกว่าเขาเป็นน้องชายจอมพลอะไรก็ไม่ทราบ เขาจะขอพบก่อนเวลา ไอ้ภาระกิจหรือก็มาก แต่ก็ให้เวลาอยู่แล้วก็บอก

"ให้เขาไม่ได้ เพราะงานจะทำไมมันมีเวลาจำกัด"

พอถึงเวลาบ่ายพบกัน เขาบอกว่า

"ป้าใครเขียน?"

บอกว่า "เขียนเอง"

"ถ้าอย่างนั้นผมก็ไม่มีใครสามารถจะพบได้ตลอดเวลา"

จึงได้ถามว่า "พระนะเป็นข้าของชาวบ้านอย่างนั้นหรือ จะต้องรับรองทุกเวลา เวลาค่ำ เวลาตีกลองเวลาตี การงานไม่ต้องทำอย่างนั้นหรือ ต้องรับใช้ชาวบ้านตลอดเวลารึ"

เขาก็นิ่ง ก็เลยบอกว่า

"จำไว้ล่ะว่าเรานี่หัวหงอกแล้ว ไอ้กาลเวลาต้องดูสมควร จะไปที่ไหนก็ตามคนที่ดีนะ เขาต้องเคารพกับระเบียบของสถานที่ คนทุกคนเขามีกิจงานจะต้องแบ่งภาระกิจการงาน เรามาที่นี่เราทำประโยชน์อะไรบ้าง?"

ความจริงคนนั้นไม่มีอะไรเลย มาถึงไปๆ ก็ขออนุญาตแล้วก็กลับ ไม่สมควรกับเขาที่บอกว่าเขาอยู่กรมอะไรมาก่อนเป็นน้องชายจอมพลอะไร...? ดู ๆ แล้วก็สลัดใจว่า

แหม...คนเลว ๆ แบบนี้ก็มีหัวหงอกแล้ว

นี่เรื่องกาลเวลาเป็นเรื่องสำคัญ คนเราที่มีทุกข์ก็เพราะไม่รู้จักกาลเวลา ไอ้กาลเวลาที่เขากำหนดต้องแน่นอน ถือยิ่งกว่ารักษาชีวิตเพราะว่าเราจะเป็นมิตรหรือเป็นศัตรูกันมันอยู่ที่กาลเวลา เราจะปลอดภัย จะมีกินหรือมีใช้มันอยู่ที่กาลเวลา เวลาฝนตกไม่รองน้ำไว้กิน ฝนแล้งจะหาน้ำกินได้ที่ไหน เวลาเขากินอาหารบริโภค เขากินข้าวกินปลา เราไม่กิน พอเขากินเสร็จเขาเทหมดค่อยไปกินแล้วมันจะได้กินข้าวใหม่ นี่ความสุขความทุกข์ใหญ่อยู่ที่กาลเวลา ถ้าคนดีละก็เขาจะต้องเคารพกับเวลาเพราะเป็นเรื่องสำคัญ

๖. ปริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประชุมชนและกริยาที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชนนั้นๆ ว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องใช้กริยาอย่างนี้กริยาอย่างนั้น พูดอย่างนี้แม้แต่การแต่งตัว

เรื่องนี้ก็มีคนมาถามบ่อยๆ ว่า เราทรงศีลทรงทานแบบนี้ มีศีลอยู่ข้อหนึ่งที่ว่า "ห้าจะ คีตะ วาทิตะ วิสุกะ ทัสสะหา มาลาคันธะ วิเล"

ว่าอย่าแต่งตัว อย่าติดในเครื่องแต่งตัว ลูบไล้ของหอม ทัดทรงดอกไม้อะไรก็ตามตกอยู่ในจุดนี้ว่า ถ้าเราแต่งตัวแบบนั้นเพื่อเหมาะสมกับสถานที่ เหมาะสมกับบุคคล เพื่อไม่ให้เก้อเขิน เราไม่ติดอยู่ในความสวยความงาม ศีลข้อนั้นไม่เป็นไร

ถ้าในที่นี้เขาช่างแกงแพร์กัน เราน่างแกงขาถ้วยไปมันก็แย่ เขาหิวผม เขาผิดหน้า เขาแต่งหน้ากัน เรา ก็ต้องทำตามเขา เราไม่ติดชะงักแล้วกันก็หมดเรื่อง คนดีก็ต้องทำกิริยาอาการวาจาหรือการแต่งตัวให้เหมาะสมกับ สถานการณ์นั้น

แล้วก็ข้อที่ ๗. **บุคคลัญญาตา** ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่า ผู้นี้ควรคบหรือไม่ควรคบ ขอพูดง่าย ๆ การ เลือกบุคคลที่ดี ต้องเลือก

ถ้ามิตรเลวละก็ดูอย่าง พระโกกาลิกะไปคบพระเทวทัตเข้า พระเจ้าอชาตศัตรูไปคบพระเทวทัตเข้าเลยลง นรกไปตาม ๆ กัน น่าจะเป็นคนดี เรื่องการคบมิตรนี้มีความสำคัญ ถ้าเห็นว่าเขาไม่ดี เจอะหน้ากันก็พูดกันได้ แต่ว่า อย่าคบหาสมาคม อย่าแสดงอาการรังเกียจจนออกนอกหน้า ทำเฉย ๆ แต่ถ้าเขาชวนไปในทางที่ชั่ว เราก็บอกไม่ วาง

ถ้าจะถามว่า

"บอกว่าไม่ว่างไม่เป็นการโกหกหรือ...?"

เราไม่โกหก เราไม่ว่างจากการกระทำความดี เพราะเขาจะชวนไปทำความชั่ว จิตเราไม่ว่างที่จะรับ ความชั่วไม่เป็นไร

อันนี้ก็ไม่ต้องอธิบายกันมากนักเพราะไม่หนัก ถ้าพูดจริง ๆ มันหนักไม่รู้จักจบ

ต่อไปอีกอย่างหนึ่งอีกอันหนึ่งเขาเรียกว่า **สัปปริสธรรม** เหมือนกันมีอีก ๗ อย่างคือ

สัตบุรุษประกอบไปด้วยธรรม ๗ ประการคือ

๑. มีศรัทธาความเชื่อและมีความละเอียดรอบาป มีละเอียดต่อจรรยาที่จะสร้างความชั่ว คืออารมณ์ที่จะสร้าง ความชั่วให้เกิดขึ้น มีอารมณ์เกรงกลัวต่อผลของความชั่ว เป็นคนได้ยั้งได้ฟังมากคือศึกษามาดีแล้ว เป็นคนที่มีความ เพียรดี คือเพียรละความชั่ว ประพฤติความดี เป็นคนมีสติมั่นคง ทรงอยู่ในอารมณ์ของบุญกุศล เป็นคนมีปัญญารอบรู้ไม่ติดอยู่ในขั้น ๕

๒. จะปรึกษาสิ่งใดกับใคร ๆ ก็ไม่ปรึกษาเพื่อจะเบียดเบียนตนและเบียดเบียนบุคคลอื่น คำว่าเบียดเบียน ตนหมายความว่าสิ่งนั้นมันเลว เลวเป็นผลแห่งความทุกข์ ก็กลายมาเบียดเบียนตนเรา ถ้าเราคิดเบียดเบียนคนอื่น มันก็เป็นการเบียดเบียนตน เพราะผลแห่งความชั่วเดือดร้อน มันสะท้อนมาถึงเรา

๓. จะคิดสิ่งใดก็ไม่คิดเพื่อจะเบียดเบียนตนและบุคคลอื่น คืออารมณ์ที่คิดแบบอารมณ์ที่เปลื้องความทุกข์

๔. จะพูดสิ่งใดก็ไม่พูดเพื่อจะเบียดเบียนตนและคนอื่น

๕. จะทำสิ่งใดก็ไม่ทำเพื่อเบียดเบียนตนและคนอื่น

๖. มีความเห็นชอบ มีความเห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นอันว่ามีความเห็นว่าไอ้ความชั่วนะ เราไม่ทำดี กว่าเราสร้างแต่ความดีทางจิตให้ผ่องใสดีกว่า

๗. ให้ทานโดยเคารพ หมายความว่าเวลาให้ทานไม่ได้แสดงอาการเหยียดหยามผู้รับทาน ท่านบอกให้เอื้อ เพื่อแก่ของที่ตัวให้ เวลาที่เราจะให้ทานก็เลือกสรรของดี ๆ ที่สมควรแก่ผู้รับ รับแล้วจะได้ประโยชน์และก็เอื้อเพื่อกับ คนผู้รับทาน หมายความว่าเวลาจะให้เขาก็ไม่แสดงอาการดูถูก ดูหมิ่น อย่างนี้เป็นต้น อย่างนี้เป็นอาการของสัตบุรุษ คือคนดี

ที่นี้ต่อไป **โพชฌงค์ ๗** โพชฌงค์นี้ หมายความว่า **องค์เป็นเครื่องตรัสรู้** นี้ถ้าจะต้องไล่เบียดกันนิดหนึ่ง ก็ หมายความว่าที่พวกท่านเจริญสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานก็เพื่อเข้าถึงความรู้ พุทฺธะ แปลว่ารู้ พระพุทฺธเจ้า

เราเรียกพระพุทธรูปเจ้า คือ เป็นจอมแห่งผู้รู้ พวกเราเรียก อนุพุทธ หมายความว่ารู้ตาม

ที่นี้จะเป็นพระพุทธรูปเจ้าก็ดี จะเป็นสาวกก็ดี ผู้รู้ตามก็ทำตาม ต้องทรงโพชฌงค์ ๗ นี้ประจำ ลักษณะทรงโพชฌงค์ ๗ ประจำนี้ไม่ใช่จำแบบได้นะ แต่ทรงอยู่ในกำลังใจ

โพชฌงค์ ๗ คือ

๑. สติ มีสติสมบูรณ์แบบประลึกนึกไว้ได้เสมอว่า อะไรหนอที่เราศึกษามาว่าเป็นทางตัดกิเลสให้เป็นสมุจเฉทปหาน สิ่งนี้เราจำได้ นึกไว้เสมอไม่ขาด

๒. ทัมมวิจยะ การสอดส่องธรรม หมายความว่า ใคร่ครวญพิจารณาธรรมอันเป็นเครื่องปฏิบัติ ธรรมใดที่เป็นปัจจัยของความทุกข์ คือส่อให้เข้าไปเกาะตัณหา หรือส่อให้เข้าไปเกาะอกุศลธรรม ได้แก่ความรักในเพศคือว่าความโลภ หรือว่าส่อให้เกิดความโกรธ เป็นปัจจัยให้เกิดความหลง และมีหรือว่าส่อเป็นเครื่องผูกพันในวัตถุและบุคคล อันนี้เราไม่ใช่ โยนทิ้งไป ว่าจริยาใดธรรมใดที่องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสอนมาเพื่อจะตัดอารมณ์ร้อน ตัดอารมณ์ความชั่ว เราทำอย่างนั้น คือใคร่ครวญธรรมนะ ทัมมวิจยะสอดส่องธรรมไม่ได้ไปนั่งมองธรรมนะ คิดถึงธรรมเพื่อละ

๓. วิริยะ คือความเพียรต่อสู้อุปสรรคด้วยชีวิตเพื่อความดี

๔. ปีติ มีความอิ่มใจคือใจมั่นอิมปลาบปลื้มเต็มอารมณ์ในการที่จะสร้างความดี

๕. ปัสสัทธิ จิตสงบ ความสงบใจหรืออารมณ์ ปัสสัทธินี้สงบจากนิรณ ๕ และก็ทำลายกิเลสให้สลบไปเลย ตายไปเลย นิรณ ๕ อย่างให้ขึ้นมากับจิต เป็นอันว่าไม่ขึ้นเด็ดขาด แล้วฟาดฟันกิเลสคือสังโยชน์ ๑๐ ประการให้หมดไป

๖. สมภาติ ทรงกำลังใจตั้งมั่นกำแพงกัน ไม่ให้อารมณ์ความชั่วเกิดขึ้น

๗. อุเบกขา ความวางเฉย เฉยอะไรละ เฉยฉันไม่เห็นด้วยจะ นายเกิดมาแล้วแก่แล้วก็ตาย นายจะไปอ้างว่าเป็นฉัน เป็นของฉัน ฉันไม่เชื่อ ฉันเลี้ยงนายมาเท่าไร นายไม่ยอมเชื่อฉัน อุเบกขานะ

สังโยชน์ ๑๐

วิจิกิจฉา สงสัยในคำสอนของพระพุทธรูปเจ้า เราก็จ่าย บอกกับเขาว่าฉันไม่สงสัยแล้วจะ ฉันเชื่อพระพุทธรูปเจ้าท่านพูดจริงทุกอย่าง นายอย่ามายุ่งกับฉัน

สีลัพพตปรามาส มาสอนให้ว่าศีลไม่มีความหมาย สมทานสังเดชไปก็แล้วกัน เราก็จ่ายอารมณ์นี้เสีย เพราะอะไรเพราะว่าเจ้านี้มันเลว ศีลเป็นของดีมีเหตุมีผล ทำไมจะมาทำใจของตนให้เลวทรามแบบนี้ฉันไม่เอา ฉันยึดศีลให้มันคง สีลัพพตปรามาส

กามฉันทะ ยุคนั้นสวย คนนี้ดี แต่งงานคนนั้นก็ดี แต่งงานคนนี้ก็ดี ผมขอยกเรื่องนี้เข้ามาเป็นเหตุ เรื่องอื่นมันสำคัญน้อยกว่านี้ กามฉันทะไม่ได้หมายถึงเป็นคู่ตัวผัวเมียอย่างเดียว อยากได้อะไรทั้งหมดมันรวมทั้งนั้นแหละ แต่ตัวนี้มันตัวหนัก กามฉันทะมาบอกว่า นี่แต่งงานกับคนนั้นนะ แต่งงานกับคนนั้นดี คนนี้สวย คนนี้รวย คนนี้มีความรู้มาก มีฐานะดี ตระกูลดี เราก็จ่ายเสียอีก เรบอกกับเขาชื่อว่าใครที่มันสวยจริงบ้าง ร่างกายของใครมันสะอาด ร่างกายของใครมันมีอาภรณ์ทรงตัว ร่างกายของใครมันไม่แก่ ร่างกายของใครมันไม่ป่วย ร่างกายของใครมันไม่ตาย ร่างกายของใครที่เราเอามาไว้แล้วไม่ต้องทำนุบำรุงมันมีสภาพคงทน เหมือนตุ๊กตา ถ้ามันไม่ดีอย่างนี้ฉันไม่ต้องการจะ อารมณ์ก็เฉย ยิ้มๆ สบายๆ ไม่เกาะติด

มาถึงเรื่อง ปฏิฆะ หรือ โทสะ พยาบาทจิตอาฆาตมาดร้าย เราก็จ่ายเพราะว่าเรามีพรหมวิหาร ๔ เป็น

เครื่องกัน ถือว่าเรื่องการโกรธกัน คิดฆ่ากัน คิดประทุษร้ายกัน ไม่ได้ทำให้เราเป็นมหาเศรษฐี ไม่ได้ทำให้เราไม่แก่ ไม่ได้ทำให้เราไม่ป่วย ไม่ได้ทำให้เราไม่ตาย ไม่ได้ทำให้เรามีความสุข มันเป็นเหตุของความทุกข์ เราก็ไม่ยุ่งกับมัน เราก็เฉย อุเบกขานะขอรับ

และสำหรับ รูปฌาน และ อรูปฌาน เขาบอกว่าตั้งมั่นอยู่แค่นี้พอแล้ว มีความสุข นิเวศน์ไม่รบกวน เราก็เฉยต่ออารมณ์นี้ บอกเขาว่าความดียิ่งกว่านี้มันมีอยู่ เห็นขอใช้รูปฌานและอรูปฌานนี้เป็นพาหนะที่ข้ามโอชะ คือห่วงแห่งน้ำคือ กิเลส

เป็นอันว่าต่อไปเขาบอกว่านี่คนนั้นเขาดีก็ว่าเรานะ เขาเลวกว่าเรา เขาเสมอเรา เราดีก็ว่าเขา เราเลวกว่าเขา เราเสมอเขา เราก็เฉยต่ออารมณ์อย่างนี้ซะ เราจะไปคิด คิดทำไม่ไ้อดีไ้อเลวมันไม่สำคัญ ใครเขาจะดีใครเขาจะเลวกี่ช่างเขา รักษากำลังใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องมีอารมณ์เป็นสุข การเปรียบเทียบกับแบบนั้นมันเป็นปัจจัยแห่งความทุกข์ เราก็เฉยต่ออารมณ์มานะเสีย

พอมารู้ถึง อุทธัจจะ เราเฉยอีกว่านายจะมานั่งคิดว่าแค่พระสภิกาคามีก็พอละ เราตายจากคนเป็นเทวดาเราก็ไปนิพพานได้ เทวดามีความสุขยังมีความสบายๆ มีจิตใจชื่นบานกับนางฟ้าทั้งหลาย ดินแดนเทวดาเป็นดินแดนแห่งความสุข มีแต่ความรื่นเริงไม่มีความทุกข์ หรือเขาจะมาเตือนว่า หรือนางฟ้ายุ่งนัก สวรรค์มันยุ่ง เราก็ไปหยุดอยู่แค่พรหม ดุณิยมแล้วว้าบ้าเพ็ญบารมีบนนั้นมันมีความสุข ถ้ามีอารมณ์เตือนอย่างนี้เราก็เฉยซะ คิดในใจหรือว่าเตือนเข้าไปก็ได้ว่า เธออาการอย่างนั้นมันไม่ใช่ความปรารถนาของฉัน ถ้าลมปราณยังมีอยู่เพียงใด ถ้าฉันจะสามารถทำกำลังใจบริสุทธิ์ซะเดี๋ยวนี้ก็จะบังเกิดสิ่งดี เมื่อจบแล้วฉันก็ไม่ต้องการไปพักที่เทวดาหรือไม่ต้องการไปพักที่พรหม ฉันต้องการจริงๆ คือพระนิพพาน แล้วดับภาวะกิจการทั้งหมดที่จะพึงมี

แต่ถ้าหากว่าเวลานี้ฉันต้องการอย่างเดียวคืออารมณ์พระนิพพาน จับจุดเดียวเฉพาะพระนิพพาน ถ้าหากใจเขาตั้งอย่างนี้ละก็ อย่างนี้แล้วต่อมาอารมณ์อย่างหนึ่งมันก็เตือนว่า

"นี่เพื่อนเอ๋ย จะรีบไปไหนเล่ามนุษย์โลกก็ดีมีความสุข เทวโลกก็ดีมีความสุข พรหมโลกก็ดีมีความสุข เราน่าจะพอใจแดนใดแดนหนึ่ง นอกจากสุขแล้วก็สวยจริงวิเศษตระการตา ไม่น่าจะก้าวหน้าให้มันเกินไป เรารักษากำลังใจไว้ แค่นี้ก็มีความสุข" เราก็เฉยต่ออารมณ์อย่างนี้ เขาเรียกว่าถ้ามันดีจริงๆ ถ้ามนุษย์ดีจริงๆ มนุษย์ก็ต้องไม่แก่ ไม่ป่วยไม่ตาย แล้วก็ไม่มีมนุษย์คนใดสภปรกฏาบรรดาเทวดาดีจริง เทวดาก็ไม่ต้องเคลื่อนไม่ต้องจุติ ถ้าพรหมดีจริงพรหมก็ไม่ต้องเคลื่อนไม่ต้องจุติ ต่างคนต่างก็ทรงสภาพอย่างนั้นเป็นธรรมดา ตอนนี้มีมนุษย์นี้รู้จักแก่ รู้จักป่วย รู้จักตาย เทวดากับพรหมสามารถจุติได้ ฉันไม่ต้องการนะจะแล้วก็ทำอารมณ์วางเฉย เฉยไว้เสียให้หมด ถ้าเฉยในอาการ ๑๐ ประการนี้ได้ ท่านเรียกว่าพระอรหันต์

เป็นอันว่า โขชภังค์ทั้ง ๗ ประการนี้ ท่านที่ปฏิบัติอยู่ในพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระบรมครู ถ้าท่านขาดตัวไหนท่านเลยจะ จำไว้ด้วยนะว่าข้อใดข้อหนึ่งบกพร่องไป จำไว้ว่าท่านเลย

เอาละสำหรับวันนี้ก็หมดหน้ากระดาษแล้วนี้ ก็ขอลาก่อนขอบรรดาสาวกขององค์สมเด็จพระชินวรทั้งหมด จงจำคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมครูสุดใจให้ขึ้นใจ แล้วก็ปฏิบัติให้ได้ทุกอย่าง คือ

โขชภังค์ ๗ ได้แก่

๑. สติ

๒. ธัมมวิจยะ ความใคร่ครวญสอดส่องในธรรม

๓. วิริยะ ความเพียรบากบั่นไม่ทอดถอย

๔. ปิติ ความอึ้งใจในความดีที่เราทรง

๕. ปัสัทธิ สงบจากนิเวศน์ ๕ ประการและกิเลสทั้งหมด

๖. สมภาติ ทรงอารมณ์มั่นไมคลอนแคลนทุกลมหายใจเข้าออก

๗. อุเบกขา ความวางเฉยต่ออารมณ์ชั่วทั้งหมด คือสังโยชน์ ๑๐ ประการ

เอาละเท่านี้ก็หมด ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒน์มงคลสมบูรณ์พูนผลจงมีแต่ทุกท่านผู้อ่าน...สวัสดิ์